

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

<http://kpes.upol.cz>

METODOLOGIE A KVALITATIVNÍ METODY

SYLABUS PRO ZIMNÍ SEMESTR 2017/2018 (KPE/MKM)

Vyučující:

Mgr. et Mgr. Jakub Lysek

jakub.lysek@upol.cz

I. Cíl kurzu a jeho postavení v programu KPES

Cílem kurzu je seznámení posluchačů se základními principy výzkumného procesu a s hlavními výzkumnými metodami používanými v politologii. Kurz je tematicky členěn do tří okruhů. V prvním jsou definovány základní pojmy související s výzkumným procesem, představena metodologie jako nauka o výzkumných metodách a pozornost je věnována principům pro vytváření hypotéz a problematice kauzality. Ve druhém okruhu jsou podrobněji analyzovány hlavní kvalitativní metody empirického výzkumu. Třetí okruh slouží jako praktické seznámení s existujícími politologickými výzkumy. Kurz je koncipován tak, aby poskytl praktický návod pro navržení a zpracování vlastního výzkumného projektu. Posluchač by po jeho absolvování měl být schopen úspěšně aplikovat získané metodologické poznatky ve vlastním výzkumu a v seminárních, bakalářských a diplomových pracích. Dále by měl být schopen kriticky hodnotit existující politologické výzkumy z metodologického hlediska.

II. Metody výuky

Výuka probíhá formou přednášek a seminárních diskusí. Přednášky jsou koncipovány jako úvodní seznámení s probíranou problematikou. V seminárních diskusích se očekává aktivní účast studentů a kritická diskuse nad zadanou literaturou.

III. Požadavky na ukončení kurz

Účast ve výuce:

Účast v seminářích je povinná, jsou tolerovány maximálně dvě absence. Obsah přednášek a seminářů se prolíná a doplňuje. Doporučuji proto navštěvovat obě hodiny. Pro úspěšné ukončení kurzu je vyžadována jedna seminární prezentace, aktivita v semináři a absolvování písemného testu.

Hodnocení:

Konečné hodnocení závisí na několika kritériích.

Písemný test (70 %): Ověřuje znalosti obsahu přednášek a povinné četby.

Midterm test (20 %): Průběžné ohodnocení probrané látky a zadané literatury.

Seminární prezentace (10 %): Posluchač si vybere seminář, v němž bude prezentovat zadanou povinnou četbu. Označeno symbolem „(p)“. Některé texty budou rozděleny mezi více posluchačů. Posluchač odpovědný za prezentaci zároveň zformuluje nejméně dvě otázky, které vycházejí z textu. Tyto otázky slouží jako základ pro seminární diskusi.

V příslušném semináři studenti představují texty zadané povinné četby empirických výzkumů používající některou z metod probíraných v předmětu. Délka prezentace je cca. 15 minut. Prezentace musí odpovědět minimálně na tyto otázky:

1. Jaká je hlavní výzkumná otázka?
2. S jakými teoriemi autor pracuje?
3. Jaká je hlavní hypotéza (popř. hypotézy) článku a jaké alternativní hypotézy autor navrhuje?
4. Se kterými (závisle, nezávisle, intervenujícími) proměnnými autor pracuje, jakým způsobem jsou operacionalizovány a jaké hodnoty mohou vykazovat?
5. Které metody autor používá k ověření platnosti hypotézy?
6. Jsou slabá místa výzkumu a jak jej lze vylepšit?

Aktivita v semináři: Předpokládá se automaticky aktivita v seminářích. Posluchač je povinen pravidelně číst a být schopen kriticky hodnotit zadanou povinnou seminární četbu. Očekává a hodnotí se aktivní účast v seminárních diskusích. Doporučeno je i seznámit se s texty pro seminární prezentaci.

IV. Hodnocení

Výsledné hodnocení: Konečné hodnocení vychází z výsledků testu a z aktivní participace studenta v semináři.

V. Obsah kurzu

1. TÝDEN – 18. ZÁŘÍ: VÝUKA SE NEKONÁ (ZAHÁJENÍ VÝUKY KPES)

2. TÝDEN – 25. ZÁŘÍ: VÝZKUMNÝ PROCES - ZÁKLADNÍ POJMY I.

Přednáška: Definice základních pojmů (teorie, hypotéza, koncept, proměnná, indikátor, operacionalizace aj.). Druhy proměnných. Úrovně měření proměnných (nominální, pořadová, intervalová, poměrová).

Seminář: Procvičování obsahu přednášky. Seminární diskuse.

Povinná četba: SODARO, Michael J.: *Comparative Politics. A Global Introduction*. New York, McGraw-Hill 2001, s. 51–73. (Chapter 3: Critical Thinking about Politics: Analytical Techniques of Political Science)

3. TÝDEN – 2. ŘÍJNA: VÝZKUMNÝ PROCES - ZÁKLADNÍ POJMY II.

Přednáška: Definice základních pojmů (teorie, hypotéza, koncept, proměnná, indikátor, operacionalizace aj.). Druhy proměnných. Úrovně měření proměnných (nominální, pořadová, intervalová, poměrová).

Seminář: Procvičování obsahu přednášky. Seminární diskuse.

Doporučená četba: KOUBA, Karel: *Metody a výzkumný proces v politologii*. In: *Úvod do politologie*. Eds. DOČEKALOVÁ, Pavla – ŠVEC, Kamil. Praha, Grada Publishing 2010, s. 31-49.

4. TÝDEN – 9. ŘÍJNA: METODY A TEORIE V POLITOLOGII

Přednáška: Metody, metodologie a teorie. Typologie metod (kvantitativní versus kvantitativní, nomotetické versus ideografické, metody sběru dat versus metody analýzy dat). Výzkumný design.

Seminář: Procvičování obsahu přednášky. Seminární diskuse.

Povinná četba:

LIM, Timothy C.: *Doing Comparative Politics. An Introduction to Approaches and Issues*. Boulder, Lynne Rienner Publishers 2006, s. 65–93. (Chapter 3: Thinking Theoretically in Comparative Politics)

Seminární prezentace:

Lebeda, T., Lysek, J. a kol. 2017. Protest, omyl, nezájem? Neplatné hlasování v České republice a v nových demokraciích. Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci. Kapitola 1: Teoretická reflexe neplatného hlasování, 11-31. (p).

5. TÝDEN – 16. ŘÍJNA: PRINCIPY TVORBY A OVĚŘOVÁNÍ HYPOTÉZ

Přednáška: Typy hypotéz. Principy pro správnou formulaci hypotéz

Seminář: Procvičování obsahu přednášky. Seminární diskuse.

Na seminář si každý student připraví jednu hypotézu, kterou vyhledá v odborném politologickém článku (českém nebo zahraničním). Vypíše celou hypotézu a uvede citaci zdroje, který použil. Vše nejpozději den před seminářem odešle vybranému studentovi, který všechny hypotézy shromáždí do jednoho souboru. Účelem semináře bude diskuse nad správností těchto hypotéz.

Povinná četba:

Disman, Miroslav. Jak se dělá sociologická znalost. Kapitola 4: Jak si nakreslit plán aneb Na co jsou hypotézy? s. 73-88.

6. TÝDEN – 23. ŘÍJNA: KVALITATIVNÍ METODY

Přednáška: Kvalitativní metody výzkumu a jejich aplikace.

Seminář: Procvičování obsahu přednášky a prezentace zadaného textu.

Povinná četba:

KING, Gary – KEOHANE, Robert – VERBA, Sidney: *Designing Social Inquiry. Scientific Inference in Qualitative Research*. Princeton, Princeton University Press 1994, s. 3–33.

Seminární prezentace:

FUKUYAMA, Francis – DRESSEL, Björn – CHANG, Boo-Seung: Facing the Perils of Presidentialism? *Journal of Democracy*, 16, 2005, č. 2, s. 102–116. (p)

7. TÝDEN – 30. ŘÍJNA: PŘÍPADOVÉ STUDIE – KONTROLNÍ MINITEST (MIDTERM)

Přednáška: Typologie a využití případových studií ve srovnávací politologii. Případové studie jako metoda ověřování hypotéz.

Seminář: Procvičování obsahu přednášky. Seminární diskuse a prezentace zadaného textu.

Povinná četba:

Gerring, John. 2017. Case study research. Chapter 2: Definition, s. 26-36.

KOUBA, Karel: *Kvalitativní metody příčinného usuzování v politologii*. In: *Úvod do studia politiky*. Ed. NOVÁK, Miroslav. Praha, Sociologické nakladatelství 2011, s. 394–432.

Seminární prezentace:

BERMAN, Sheri: Civil Society and the Collapse of the Weimar Republic. *World Politics*, 49, č. 3, s. 401-429. (p)

8. TÝDEN – 6. LISTOPADU: SROVNÁVACÍ METODY I.

Přednáška: Typologie srovnávacích metod. Aplikace srovnávacích metod v politologii. Principy Millových metod souhlasu, rozdílu a nepřímé metody rozdílu.

Seminář: Procvičování obsahu přednášky. Seminární diskuse bude strukturovaná jako obhajoba či "obžaloba" použití Millových metod v politologickém výzkumu. Studenti budou rozděleni na dvě skupiny, z nichž každá si připraví argumenty na základě četby jednoho z dvou článků z povinné četby.

Povinná četba:

LIEBERSON, Stanley: *Small N's and Big Conclusions: An Examination of the Reasoning in Comparative Studies Based on a Small Number of Cases*. *Social Forces*, 70, 1991, č. 2, s. 307–320.

SAVOLAINEN, Jukka: *The Rationality of Drawing Big Conclusions Based on Small Samples: In Defense of Mill's Methods*. *Social Forces*, 72, 1994, č. 4, s. 1217–1224.

9. TÝDEN – 13. LISTOPADU: SROVNÁVACÍ METODY II.

Přednáška: Praktické problémy komparativních metod.

Seminář: Procvičování obsahu přednášky. Seminární diskuse.

Povinná četba:

LIJPHART, Arend: *Comparative Politics and the Comparative Method*. *The American Political Science Review* 65, 1971, č. 3, s. 682–693.

Seminární prezentace:

O'DWYER, Conor. 2004. „Runaway State Building. How Political Parties Shape States in Postcommunist Eastern Europe.“ *World Politics* 56, 520–553. (p)

GRZYMAŁA-BUSSE, Anna: *The Discreet Charm of Formal Institutions. Postcommunist Party Competition and State Oversight*. *Comparative Political Studies*, 39, 2006, č. 3, s. 271–300. (p)

10. TÝDEN – 20. LISTOPADU: VZTAH KVALITATIVNÍCH A KVANTITATIVNÍCH METOD

Přednáška: Výhody a nevýhody kvalitativních a kvantitativních metod.

Seminář: Prezentace politologického výzkumu (5 posluchačů). Seminární diskuse a prezentace zadaného textu.

Seminární prezentace:

FISH, M. Steven: *Stronger Legislatures, Stronger Democracies*. *Journal of Democracy*, 17, 2006, č. 1, s. 5–20. (p)

Taylor, M., and V. M. Herman. 1971. *Party Systems and Government Stability*. *The American Political Science Review*, Vol. 65, No. 1 (Mar., 1971), pp. 28-37. (p)

11. TÝDEN – 27. LISTOPADU: OBSAHOVÁ ANALÝZA TEXTU

Přednáška: Obsahová analýza textu: reliabilita, validita.

Seminář: Prezentace politologického výzkumu. Seminární diskuse a prezentace zadaného textu.

Povinná četba: Mannheim et al. 2012. *Empirical Political Analysis*. Pearson Education. Kap. 12 Content Analysis, s. 200-213.

Seminární prezentace:

Semmetko, H, Valkenburg, P. 2000. Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News. *Journal of Communication* 50(2):93 – 109. (p)

ŠVAČINOVÁ Petra. 2016. Slibem nezarmoutíš? Naplňování socioekonomických legislativních slibů českých vládních stran (2006–2015). *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*. (p)

12. TÝDEN – 4. PROSINCE: SHRNUTÍ KURZU

Přednáška: Shrnutí kurzu.

Seminář: Závěrečné úvahy nad metodologií v politické vědě

13. TÝDEN – ZÁPOČTOVÝ TÝDEN

Literatura:

Disman, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost?* Praha, Carolinum.

Gerring, John. 2017. *Case study research: Principles and practices*. New York, N.Y: Cambridge University Press.

Gerring, John. 2012. *Social science methodology*. New York, N.Y: Cambridge University Press.

Kellstedt, Paul M., Guy D. Whitten. 2009. *The Fundamentals of Political Research*. New York: Cambridge university Press.

Paul Pennings, Hans Keman and Jan Kleinnijenhuis. *Doing Research in Political Science*.

Pollock, P.H., 2011. *The Essentials of Political Analysis*.